

בעזהש"ת

מִיָּמֵי עֲמֻקִּים עֲצָה בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבֻנָּה יִדְאֶה
סְטֵרִיקוֹר

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת ראה תשפ"ו

קובץ די"ז

ערש"ק
פרשת דאה
תשפ"ו

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

יו"ל ע"י
מכון זכור לאברהם
סטריקוב
רחוב דוד 32 ירושלים

סדרי הלימודים בחבורת החלכה – משנ"ב ח"ב

השבוע – פר' ראה	סי' קס"ח סעי' ח' – י"ב
שבוע הבא – פר' שופטים	סי' קס"ח סעי' י"ג – י"ז

חבורת "בני עולם הבא"
דחסידי סטריקוב

בייסודו ובנשיאותו
של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קו הבחינות: 077-437-9774
מידי יום חמישי מתקיימת הבחינה
ניתן לענות על התשובות עד ליום ב' שלאחמ"כ בערב

ניתן להאזין לשיעורי
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי ב"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

ראה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה
וקללה את הברכה אשר
תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר
אנכי מצוה אתכם היום, והקללה אם
לא תשמעו אל מצות ה' אלקיכם וגו'
(יח, כו"כ).

שמעתי לפרש פסוקים אלו על דרך
העבודה, על פי דברי
הרמב"ם (פ"י מהל' תשובה ה"ה) וז"ל: "כל
העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי
שלא תגיע עליו פורענות, הרי זה עוסק
שלא לשמה, וכל העוסק בה לא ליראה
ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל
הארץ שצוה בה, הרי זה עוסק בה
לשמה. ואמרו חכמים לעולם יעסוק אדם
בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא
לשמה בא לשמה".

ובמס'ף שם: "לפיכך כשלמדו את
הקטנים ואת הנשים וכלל עמי
הארץ, אין מלמדו אותן אלא לעבוד
מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרצה

דעתו ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם
רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין
זה צנחת עד ששיגורו וידעוהו ויעצדוהו
מאהבה".

ונמצא לפי זה שכאשר אומרים לאדם
עשה מצוות ועל ידם תקבל
שכר או שאת תעבור עצירות תיענש,
הוא מחמת קולר רוחו ודעתו וקטנות
מוחו שאינו משיג רוממות ויקרות
עבודת ה' כאשר היא, ולכן צריך לשדלו
ללכת בדרך הישרה מתוך הצטוות של
שכר ועונש, והוא כמו מה שממריצים
את התינוקות ללכת לבית הספר על ידי
מיני מתיקה.

וזה נרמז כאן בפסוק 'ראה אנכי נתן
לפניכם היום ברכה וקללה', 'ראה',
הצט והצטון על מצבך (זעה וואס די
ציסט), ש'אנכי נתן לפניכם היום ברכה
וקללה', שנצרך להצטיח לך שכר על קיום
המצוות וליראך מפני העונש המעוה
לעוברי רצונו יתצרך, שעלם הדבר מעיד

על כך שהנך צמאז של קטנים ונשים
ועמי הארץ שפריך להתנהל עמהם בדרך
זו ש'אין מלמדין אותן אלא לעבוד
מיראה וכדי לקבל שכר, ועדיין אין לך
חכמה ודעת לעבוד את ה' מאהבה שלא
על מנת לקבל פרס.

וזוהו הוראה ולקח מוסר לכל אחד
שיצדוק את עצמו וידע אם הוא
אינו צמאז כזה שמוכרחים ליתן בפניו את
הברכה והקללה כדי שישמע למצוות ה'
אלוקינו.

ראש חודש אלול

כתב המזכיר (או"ח סי' תקפא): "תניא
בפרקי דרבי אליעזר בראש
חדש אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה
'עלה אלי ההרה' (שמות כד, יב), שאז עלה
לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר
במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד
אחר עצודה זרה והקדוש ברוך הוא
נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מז, ו)
'עלה חלקים בחרושה' וגו'. לכן התקינו
חבמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חדש
אלול בכל שנה ושנה וכל החדש כדי
להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר
(עמוס ג, ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא
יחרדו'."

אל ההר לקבל לוחות האחרונות, ומכח
זה נקבע החודש הזה לדורות לזמן מיוחד
ומסוגל לתשובה ולתיקון המעשים. ויש
להבין השייכות של עצודת התשובה
לעניין קבלת התורה.

ונראה על פי מה שאמרו חז"ל (ילקוט
שמעוני משלי רמז תתקלה): "ר'
הונא אמר נכשל אדם בעצירה שהוא חייב
זה מיתה בידי שמים מה יעשה ויחיה,
יתעסק בתורה, אם היה רגיל לקרות דף
אחד יקרא שני דפין, לשנות פרק אחד
ישנה שני פרקים, אם אינו יודע לקרות
ולשנות מה יעשה ויחיה, ילך ויתמנה
פרנס על הצור או גבאי של נדקה והוא
נאול."

המבואר שעניין חודש אלול מושרש
ומיוסד על עליית משה רבינו

הרי שהעולה היעולה לשב צתשוצה כדי לכפר על נפשו היא להרצות צלימוד התורה, ולא אמרו להרצות צעסק מצוות סתם, אלא דייקא לימוד התורה, ורק מי שאינו יודע לקרות ולשנות הוא אין לו צריה ולכן יעסוק בצדקה וצגמילות חסדים עם הציבור, אבל עיקר הדרך לתיקון המעשים היא ע"י לימוד התורה. וזוה מוצן שייכות עצודת התשוצה של חודש אלול לקבלת הלווחות השניות, כי רק ע"י קבלת התורה אפשר לעשות תשוצה כדצעי.

והעניין שלימוד התורה מסוגל צייחוד לתשוצה, יש לצארו עפ"י מה שהאריך בספד"ק לקוטי אמרים תניא (פ"ה) צמעלת וסגולת התורה, וז"ל: "כשאדם יודע ומשיג צשכלו פסק זה כהלכה הערוכה צמשנה או גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף צשכלו רצונו וחכמתו של הקצ"ה דלית מחשצה תפיסא ציה ולא צרצונו וחכמתו כי אם צהתלצשותם צהלכות הערוכות לפנינו וגם שכלו מלוצש צהם והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל צגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים

ממש מכל צד ופנה. וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר צמנות ידיעת התורה והשגתה על כל המנות מעשיות ואפילו על מנות התלויות צדצור ואפילו על מנות תלמוד תורה צצדצור, כי על ידי כל המנות צצדצור ומעשה הקצ"ה מלציס את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה, וצידיעת התורה מלצד שהשכל מלוצש צחכמת ה' הנה גם חכמת ה' צקרבז מה שהשכל משיג ותופס ומקיף צשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה איש כפי שכלו וכח ידיעתו והשגתו צפרד"ס", יעו"ש עוד.

והנה עיקר הפגם שנגרם צחטא הוא שעז"ז האדם מתרחק ונפרד מהקצ"ה, ועצודת התשוצה היא לצטל הפירוד והריחוק שנגרם ע"י החטא ולחזור ולהידצק צהקצ"ה. וא"כ מוצן שפיר שלימוד התורה היא הדרך המעולה לתקן פגם החטא, כי ע"י לימוד התורה נגרם ההיפך, שנעשה עז"ז צין האדם להקצ"ה יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו להיותו עם אור ה' לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופינה. ונמצא

שלימוד התורה היא עצמה של עבודת
התשובה.

ועפ"ז יש לזכור עומק מאמר הגמרא
(קידושין מ:) "וכבר היה רבי
טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה
בלוד נשאלה שאלה זו צפניהם תלמוד
גדול או מעשה גדול, נענה רבי טרפון
ואמר מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר
תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד
גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה".
ועד"ז אנו מבקשים (ברכת אהבת עולם - ק"ש
שחרית) "לשמוע ללמוד וללמד לשמור
ולעשות", שהלימוד מביא לידי עשייה.
וי"ל הכוונה ע"ד האמור, שע"י לימוד
התורה חוזר האדם ומתקרב אל הקב"ה
וממילא עי"ז בא לשמור את מצוותיו
ולעשותם.

והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עץ
חיים שער ר"ה פ"א) רמז לחודש אלול
מן הכתוב (שמות כא, יג) "ואשר לא נדה
והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר
ינוס שמה", ו'האלקים אנה ל'ידו
ו'שמתי' ר"ת אלול. והיינו שכשם שיש
עיר מקלט לרוצח בשגגה, כן חודש אלול

הוא צחינת מקום מקלט לחוטא השב
בתשובה.

והנה שלימוד התורה מלאנו שיש זה
ג"כ צחינה של גלות וכמו ששינו
במשנה (אבות פ"ד מ"ד) "הוי גולה
למקום תורה", ומוזה שנקטה המשנה
הלשון 'גלות' אלל הליכה למקום תורה
נראה שכל המקבל עליו עול תורה
צאמת, כגון זה שהולך לעיר אחרת
ללמוד תורה, נחשב לו כאילו קיבל על
עצמו מעין גלות, ויש לו את צחינת
הכפרה שצאה ע"י הגלות.

ובחודש הזה שהוא החודש שעלה משה
רבינו לקבל את התורה,
מתעורר באופן מיוחד כח התורה לכפר
על נפש החוטא צחינת הגלות, ע"י
שיקבל על עצמו עול תורה, והרי זה
ממש צחינת הגלות לעיר מקלט.

וי"ל עוד, שהנה ע"י הגלות לעיר מקלט
ניצל הרוצח מגואל הדם שאין יכול
להרגו, נמצא שעיר מקלט נותנת חיים
חדשים לאדם, כי ע"י הרציחה היה
צחינת גברא קטילא שהיה גואל הדם

יכול להרגו ומכח העיר מקלט מקבל
בחזרה הזכות לקיומו ולחיותו.

וגם בתורה מלאנו כעין זה, שאמרו
חז"ל (ברכות סג:) "אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה
שנאמר (במדבר יט, יד) 'זאת התורה אדם
כי ימות צאהל'", ולאידך הרי התורה
היא מקור החיות וכמו שאומרים (ברכת
אהבת עולם - ק"ש ערבית) "כי הם חיינו
ואורך ימינו", אלא שכאשר האדם לומד
תורה הרי מבטל את חיותו שהייתה לו
לפני כן, וזוכה וממשיך על עצמו חיים
חדשים מן התורה שהיא מקור החיים
האמיתיים.

וא"כ שפיר התורה היא צבחינת גלות
לעיר מקלט, שעל ידה מקבל
חיות חדשה כמו הגולה לעיר מקלט,
ולכן יש צכח חודש אלול שבו הייתה קבלת
התורה לשוב בתשובה, שצסגולת חודש
זה להמשיך חיים חדשים ולחזור ולהידבק
באלקים חיים.

עוד י"ל צציאור הרמז של 'ושמתי לך
מקום' לחודש אלול, כי ע"י עבודת
התשובה בחודש זה אפשר להגיע לאותו
המקום המיוחד לצעלי תשובה, וכמו
שאמרו חז"ל (ברכות לד:) "מקום שצעלי
תשובה עומדין לדיקים גמורים אינם
עומדין". וכל זה הוא צכח לימוד
התורה.

דולה התבונה

**העבודה לשלב בין שאיפות להשיג יותר ומאידך גיסא להיות שמח
מכל נקודה שזוכה בעבודת ה' שזה האושר האמיתי
שיעור ליל שישי פרשת ראה שנת תשע"ד**

נגיד כמה ענינים מדברי האור החיים הק' בפרשת השבוע בכמה מקומות.

הבחירה ביד כל אחד להיות כמשה רבינו

בתחלת הפרשה בפסוק הראשון (י"א כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה' וגו', באחד מהדרכים מפרש האוה"ח הק' בהאי לישנא: "עוד ירצה במאמר 'ראה אנכי', על דרך אומרם ז"ל (רמב"ם הל' תשובה פ"ה) יכול אדם לעשות עצמו כמשה רבינו. והוא מה שהעירם כי אליו יראו להדמות אליו כל הבא ליקרב לעבודת הקודש עבודת ה', ולא יעריכו עצמן עם מה שלמטה מהם ויהיו בעיני עצמן כי כביר מצאה ידם".

דהיינו שמשה רבינו אמר לבני ישראל "ראה אנכי", שעניניהם לנוכח יביטו אחרי משה לומר מתי יגיעו מעשי למעשיו ולהיות כמותו ממש.

והנה יסוד דבר זה מקורו מהור בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ק ה') בדברו בענין הבחירה החפשית שיש ביד האדם לבחור בטוב או ברע, שכותב שם (הלכה ז'): "כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם". ועל זה בונה האוה"ח הק' מעלותיו בביאור הק' קרא שאמר משה "ראה אנכי", שיסתכלו עליו, שהבחירה חפשית ויכולים להגיע למדרגתו.

המקור לענין הבחירה הוא בפסוק זה

ומן הענין לציין ששם בהמשך דברי הרמב"ם מוצא מקור לענין זה של הבחירה בפסוק זה גופא של 'ראה אנכי' וגו', הלא כה דבריו שם (פלפא ג'): "ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה שנאמר 'ראה נתתי לפניך היום את החיים', וכתוב 'ראה אנכי' נותן לפניכם היום", כלומר שהרשות בידכם וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם עושה בין טובים בין רעים", ע"כ. הרי שבפסוק זה "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה" וגו', כתוב היסוד הזה של הבחירה, ויומתק לפי"ז דלכן דייקא הכא פתח דבריו האיר באומרו "ראה אנכי", שיכולים הם להגיע למעלתו, כי כאן גילה להם סוד הבחירה.

הרי לנו כאן הכלל הגדול שמבואר רבות בספרי קודש, שבעניני רוחניות צריך האדם לילך בגדולות ובנפלאות להשתדל ולשאוף תמיד לעלות למדרגה יותר גדולה ממה שעומד כעת, ולא יעריך את עצמו לעומת אותם שנמצאים במדרגה שמתחת ממנו, אלא אדרבה להרים מבטו למדרגות הגבוהות ממנו.

וממשיך האור החיים הק' את דבריו: "ואמר לשון יחיד, אולי שלא אמר רמז זה אלא ליחיד עם אשר יכינו עצמן להשגה עליונה, כי מי ומי הראוי להשיג השגה זו להיות כמשה, וכנגד שאר כללות ישראל אמר נותן לפניכם".

ויש להעיר על כך, דהרי הרמב"ם על הכלל כולו יצא ואמר בדבריו ש"כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה", ואילו האוה"ח הק' כאן הגביל את הדבר רק ליחיד סגולה.

בכל מקום שנמצא צריך לשאוף לעוד

אמנם איך שיהיה, על כל פנים גם אם אין מדברים על מדרגה רמה זו להגיע להיות כמו משה רבינו, אבל זה ברור שהאיש הישראלי צריך תמיד להסתכל כשהדבר נוגע לעניני רוחניות על הגבוה ולמעלה ממנו, ולאפוקי מאלו שתמיד מסתכלים ומודדים את עצמם ביחס לאלו שנמצאים תחת ממנו, ומנחמים עצמם בזה שיש גרועים מהם, ועל זה בא האוה"ח הק' ומלמד שאסור לחשוב כן, כי כשמגיע לעניני רוחניות צריך כל העת להביט למעלה אל מה שנמצא גבוה ממנו, לשאוף ליותר, אל המדרגות שעדיין לא זכה להגיע אליהם.

ובספרי חסידות יש הרבה בענין זה, ובפרט המגיד הק' מקאז'ניץ זי"ע בכמה מקומות בספרו מאריך בזה, שכל יחשוב האדם שכבר קיים די מצוות ופיזר מממונו לצדקה והתפלל ולמד, ומה לו לעשות עוד, אבל אין זה מחשבה נכונה, כי האדם צריך לשאוף כל העת לעוד ועוד ולהשתוקק מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

לימוד התורה - התענוג הגדול ביותר

אמנם מאידך גיסא במאמר אחר בדברי האור החיים הק' נמצא יסוד נוסף, אשר בספרים מזכירים תמיד את שני הבחינות ביחד בהדי הדדי על אף שבהשקפה ראשונה הם נראים כסותרים זה את זה. על הפסוק (יא כו) 'את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם' וגו': "אמרו את, להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא "אשר תשמעו", כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאומרו (ישעי' נה ג) 'שמעו ותחי נפשכם', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאה ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה", ע"כ. פסוק זה שמביא נמצא בהפטרת פרשת השבוע (ישעי' נה ג) 'הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם' וגו'.

כי בעצם לאמתו של דבר אנו צריכים להביא שכר להשי"ת על שהטעימנו טעם התורה.

יסוד הדבר מדברי רבינו יונה

והדבר מבואר בדברי רבינו יונה על המשנה במסכת אבות (פ"א מ"ג) "אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס". ויש במשנה זו שתי גירסאות, א' "על מנת שלא לקבל פרס", והב' "שלא על מנת לקבל פרס". ומקשה על הגירסא הראשונה דאיך שייך לקיים המצוות על מנת שלא לקבל שכר, הרי אנו מובטחים ועומדים לקבל שכר על עבודתנו, ולכן מקיים את הגירסא השניה "שלא על מנת לקבל פרס", שהכוונה שלא יעשה המצוות בשביל הפרס, על אף שיוודע כי שכר יהיה לו חלף עבודתו.

אבל שוב מיישב את הגירסא "על מנת שלא לקבל פרס", וכה כותב: "אבל נראה לי כי גרסת הספרים היא עיקר, שעבודה כזו מצינו בבני אדם, כי העבד מקנת כספו חייב הוא לעבוד עבודה בשלא שיתן לו פרס, גם כן יש לאדם לעבוד את ה' על מנת שלא לקבל פרס אלא מפני חסד שגמלו כבר, ומפני מעלת הרב שהוא ראוי לכך, וזו היא עבודת השי"ת וית' מאהבה שנאמר (דברים ו ה) ואהבת את ה', ואי זו היא עבודה שלימה בבני אדם, הרוצה לשמש אוהבו מפני אהבתו אותו מימים קדמונים ואף אם ידע שלא יתן לו פרס, ואהבה כזו יש לאדם לאהוב עבודת ה'", ע"כ.

ודבריו צריכים תלמוד והבנה והתבוננות בלשוננו, אבל קוטב דבריו הם על דרך דברי האור החיים הק' הנזכרים, כי באמת האדם צריך לבוא להרגשה כזו שירגיש שהוא מצדו אין מגיע לו שום שכר חלף עבודתו, ואם השי"ת בטובו רוצה להעניק לו מתנת חנם, מ"מ אין זה 'שכר' כי אם 'מתנה', וזהו המשמעות של עבודה "על מנת שלא לקבל פרס", כי לגודל התענוג שמרגיש בעבודתו הנו מרגיש שעליו מוטל להביא שי למורא על המתנה הנפלאה שהוא זוכה לעבוד את הבורא, והוא מחוייב כלפי הקב"ה על כך יותר ממה שהוא מחוייב אליו, ואם כן מה 'פרס' שייך כאן, ולכן הוא עובד על מנת שלא לקבל פרס, כי מה שה' ישלם לו שכר אין זה כי אם כי 'לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' (מסלים סג יג), שזה חסד אל מידו הרחומה והאהובה, אבל לא מחמת שמגיע לו בדין ובצדק, כי להיפך הוא צריך לשלם על כל גמוליו שזיכהו להתענג על עבודתו.

לנווט בין שתי ההרגשות

ויצא לנו עד כאן שני יסודות גדולים שלכאורה הם שני ניגודים, אבל על האדם לקשר ולחבר אותם שיחדיו יהיו תמים וילכו שניהם יחדיו בצוותא חדא, שמצד אחד צריך האדם להיות תמיד במצב של צמאון ואי שביעות רצון ממה שכבר השיג, מתוך תחושת חסר על מה שעדיין לא זכה לבוא ולהשיג, ולדעת שיש עוד הרבה מדרגות שיכול להשיג עד שיגיע לתכלית השלימות להיות כמשה רבינו בבחינת "ראה אנכי" האמור בדברי האוה"ח הק' הנ"ל, אמנם בד בבד בחדא מחתא צריך מאידך גיסא להיות שמח בחלקו ולשמוח על כל נקודה של תורה ומצוות שזוכה לקיים, מתוך הרגשה של

התענוג שיש בלימוד התורה וקיום המצוות, ויחיה את נפשו בזה בבחינת שמעו תחי נפשכם.

והיינו שההרגשה והשאיפה לבוא ליותר ויותר, חלילה שתגרום להאדם רפיון ידיים ולעצלות ועצבות לחשוב שמאחר שלא השיג עדיין את מה שהשיג אפסה תקוותו ח"ו, אלא להיפך צריך להתחזק שהעבודת ה' תהא בשמחה וטוב לבב על גודל הזכיה והתענוג שיש בזה.

להחדיר את תחושת האושר שיש בקיום תורה ומצוות

ודבר זה הוא יסוד גדול שצריך כל אחד להשריש בקרב לבות צאצאיו ובקרב כל מי שנתונים תחת חסותו והשפעתו, שיכירו ויידעו בערך העצום של קיום התורה והמצוות, ועל האושר האמיתי בזה ובבא שיש לנו באמצעותם, כי התורה והמצוות הם דבר טוב להאדם בין בעולם הזה ובין בעולם הבא, ומי שזוכה לעסוק בתורה ולקיים רצון ה' בעשיית מצוות ומעשים טובים, אזי חוץ מהשכר הטוב הצפון לו לעתיד לבוא בעולם הבא, בנוסף לזה גם חייו בעולם הזה הם חיים אחרים טובים ומאושרים ועל דרך שאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ד) "ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא", ולא כמו אותם בני אדם שלא זכו לקבל יסוד זה והם חיים בהרגשה של אי שביעות רצון שמה לעשות, יהודים הם, ומוכרחים לקיים תורה ומצוות בעל כרחם, בבחינת "בעל כרחם יענו אמן", וכי יש להם ברירה אחרת, הרי אי אפשר לברוח מהרבונו של עולם, לכן מקיימים הם את התורה מחוסר ברירה ובכפייה. אבל צריך לדעת שאחד מהיסודות הכי גדולים שהקב"ה רוצה מהאיש הישראלי הוא, שיעבוד אותו ויקיים את מצוותיו מתוך רצון עצמי ומתוך הרגשה טובה שזה הדבר הטוב ביותר עבורו בזה ובבא, ולכן מסכים בחפץ לב לסבול כל השתדלות ויגיעה וקושי הנקרים בדרכו להתקרבות אל התורה והמצוות וצולח אותם בהצלחה ובשמחה, ביודעו ומכירו את הרווח העצום שזוכה באמצעות זה.

שוה לסבול יסורי איוב בשביל לברך ברכה לפני ה'

סיפור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל סיפור שסיפרו בירושלים ממה שאירע בזמנו של המהרי"ל דיסקין זצ"ל שטמון בו מוסר השכל רב, על אשה

זקנה אלמנה שהיתה גרה בשכנותו שחלתה בשיתוק וסבלה יסורים קשים, ורתוקה היתה למיטתה מבלי יכולת להעזר בכוחות עצמה, ורבי יהושע לייב שילם מכספו לאשה שתבוא בכל יום לרחוץ אותה, ודאג לכל צרכי הבית ונקיונו ועל תורנות להאכילה.

בהתקרב החג בא רבי יהושע לייב לברכה בברכת חג ולהרנין את ליבה. והנה אשה מיוסרת זו מבקשת מהמהרי"ל דיסקין שיברכה באריכות ימים. תמהו כל הנוכחים על בקשתה, הרי כל גופה מיוסר ביסורים ואף לברך ולהתפלל אינה יכולה מחמת נקיון הגוף, וכי איזה טעם יש בחיים כאלו. הבחינה האלמנה בתמיהתם והסבירה, פעם ביום באים ורוחצים אותי ואז אני מצליחה לחטוף כמה דקות לברכות ולאמירת דברים שבקדושה בנקיות, וכדאי לי לחיות ולסבול את יסורי הרבים כדי לזכות לברכות ותפילות הללו אשר אין ערוך למתן שכרם. השגה של אשה צדקנית!

הפטיר הגרש"ז אויערבאך בספרו עובדא זו, שכמה צריכים אנו ללמוד מעובדא זו, על הצורך להיות שמחים בחלקנו בכך שאנו זוכים מידי יום להתפלל שלש תפילות שחרית מנחה ומעריב, ולברך ברכות לרוב, וכל שאר הדברים ושלל המצוות ומעשים טובים שאנו זוכים אליהם תמיד בכל עת, כמה טובה כפולה ומכופלת ואושר גדול צריך להציף אותנו מתוך הרגשת ותחושת "אשרינו מה טוב חלקנו", אלא שהיצר מסבב אותנו ומסמא את עינינו וגונב מאתנו את ההרגשה הזו, שגם כאשר נרבה בעשיות ובפעולות טובות, אבל הם ייעשו באופן של "שיהיה כך" מבלי הרגשת רוממות ושמחה על הזכיה הנשגבה שבהם.

ביעודים הגשמיים שבתורה לסייע לעבודת ה'

ונראה על פי פירושו של האור החיים הק' שהזכרנו לעיל שפירש כוונת "את הברכה אשר תשמעו", על השמחה והאושר והתענוג שבשמיעת דברי התורה, יש להוסיף נופך בזה, דהנה המפרשים עמדו על שינויי הלשון שאצל הברכה אמר "אשר" תשמעו ואילו אצל הקללה נאמר "אם" לא תשמעו.

וראיתי שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד הישמח ישראל והתפארת שלמה ששניהם כווננו לדבר אחד ומבארים את הפסוק על פי דברי הרמב"ם (הלכות

תשובה פ"ט ה"א) על הקושיא מדוע נזכר בתורה הרבה פעמים יעודים גשמיים, הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. ומפרש דכל היעודים הנזכרים בתורה אינם לתשלום שכר מצוה, רק הקב"ה מבטיחנו שבאם נרצה לילך בחוקותיו ומצוותיו אז ארובות השמים יריקו עלינו שפע ברכה למען נוכל לעסוק בתורה ומצוות בלי מניעות וטרדות. וזהו הכוונה "את הברכה אשר תשמעו" וגו', היינו שאין ברכה זו חלק שכר המצוות, רק הנני נותן לכם ברכה "אשר" תשמעו, כדי שתוכלו לשמוע את מצוותי מתוך כל טוב, משא"כ הקללה הוא "אם" לא תשמעו וגו', שאז יקבלו עונש על כך, עכתד"ה.

רק כשמקיימים התורה בשמחה זוכים ליעודים הגשמיים

והנה כד נעיין ונסתכל בתוך דברי הרמב"ם שם נראה מה שכותב שם וז"ל: "כך הוא הכרע כל הדברים, הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיי העולם הבא", ע"כ.

ובשנדרקדק בלשונו נראה שתנאי יש בדבר, ש"הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש וכו', היינו שאין די בעצם קיום התורה והמצוות אלא נדרשת גם שצורת קיומם תהיה מתוך "שמחה ובטובת נפש", ורק אז זוכים ליעודים הטובים של שכר עולם הזה על מנת שיהיה ביכולת לעבדו במנוחת הנפש. ולכאורה יליף זאת ממה שאמרה תורה אצל התוכחה (דברים כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל', שעל זה בא כל התוכחה, הרי חזינן מהכא דבזה תלוי הדבר, ומהא למד הרמב"ם התנאי הזה שכתב, ואולי דמהאי טעמא נקט בלשונו "בשמחה ובטובת נפש", שהוא לשון הדומה ללישנא דקרא "בשמחה ובטוב לבב", דממנה למד דהברכות והיעודים שבתורה הבאים להסיר כל מונע לעבודת ה', הם רק בתנאי שמקיימים התורה והמצוות בשמחה ובטוב לבב.

ומעתה יומתק מאד לחבר הדודים ולשלב את דברי הישמח ישראל והתפארת שלמה שיחדיו יהיו תמים לאור דברי האור החיים הק', כי הם פירשו "את הברכה אשר תשמעו" דהכוונה לדברי הרמב"ם שהיעודים הגשמיים שבתורה הם אינם בתורת שכר אלא בכדי לסייע שיוכלו לעבוד את ה', וזהו "אשר" תשמעו וכאמור. והרי הרמב"ם הציב תנאי בדבר שזהו רק כאשר מקיימים את התורה בשמחה ובטובת נפש, וזה גופא ג"כ מרומז בכתוב עצמו באומרו "את הברכה אשר תשמעו" וכדברי האוה"ח הק' שזה מורה על ענין השמחה להתענג על ה' ולהתעדן בדשן נפשו בבחינת שמעו ותחי נפשכם, וא"ש דשני הענינים בדיבור אחד נאמרו, "אשר" תשמעו, שמרמוז שהיעודים הגשמיים באים לסייע לעבודת ה', אך תנאי יש בדבר שיהיה "את הברכה אשר תשמעו", לקיים אותם בשמחה וטוב לבב מהתענג על נועם העבודה.

הציפייה לישועה - לידע למה לקוות

והנה בהמשך דברי הרמב"ם שם הוא ממשיך וכותב (סלכא ז'): "ומפני זה נתאו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח, כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן, וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העולם הבא, לפי שבאותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר 'כי מלאה הארץ דעה את ה'', ונאמר 'ולא ילמדו איש את אחיו ואיש את רעהו', ונאמר 'והסירותי את לב האבן מבשרכם', מפני שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהיה יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב למשה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'", ע"כ.

וזהו ידיעה נחוצה שחשוב מאד לדעת ולהתבונן בה, שעיקר תכלית כל מה שבציפייתנו צפינו ואנו מקיימים את אחד מעיקרי האמונה של "אחכה לו בכל יום שיבוא", צריך לדעת על מה מחכים פה, וההדגשה בדברי הרמב"ם ללמד אותנו שעיקר מגמתנו בציפייתנו לישועה הוא כי אז נוכל לעבדו שכם אחד לעסוק בתורתו ולקיים מצוותיו באין מפריע ומעכב כי לא יהיו מלחמות ולא חולי ולא שום צער ומכאוב. והדבר שייך ביותר כאשר לפעמים בא על האדם איזה דאגה או מתרגשת עליו צרה כלשהי ח"ו, אזי צריך לראות להכניס את הדבר למען שמו באהבה, לכוון על

כך שהם מפריעים וטורדים את מנוחתו ואינו יכול לצמצם דעתו להיות פנוי לעבודת ה' כראוי, ואז ינווט את הדבר למען כבוד שמים לצפות לישועת ה' בהתבוננו שכאשר יבוא הגואל צדק אז לא יהיו שום טרדות ומפריעים ויוכלו להגות בתורה ולקיים המצוות כראוי, ואז אז האנחה הזו שמוציא מקירות לבו בשביל עבודת ה' שמכוון בזה למען קיום 'אחכה לו בכל יום שיבוא', חשובה ויקרה היא עד למאד.

ואיתא דבר נורא בתפארת שלמה (נפרשמן) על הפסוק (דברים יז ה) 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', ופירש הכוונה, כי אם "לשכנו תדרשו", ותבקשו פניו, שזהו לשון דרישה כמו שכתוב דרשו ה' ועוזו, דרשו את ה' בהמצאו, לשון בקשה, אם תבקש פניו, אז תזכה "ובאת שמה, והבאתם שמה".

הגדרה מיהו עם הארץ - שאינו מבין שהתורה היא חיינו בעוה"ז

וכבר הבאנו פעם את דברי ה"ז (אזה"ע סימן ז' ס"ק ג') על גירסא שהיה לו בדברי רש"י במסכת פסחים, שהפיק ממנה פסק להלכה למעשה ונוגע להענין המדובר, דהנה איתא בגמרא (פסחים מט ע"ב) שלא ישא בת עמי הארץ שעליהן נאמר (דברים כז כא) 'ארור שוכב עם כל בהמה'. ופירש רש"י (ס"ס ד"ה ע"ב) "עם כל בהמה, שדומות לבהמה שאין להן לב להבין". ואח"כ בגמ' מובא מימרא דרבי אלעזר שעם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר (דברים ל ב) 'כי היא חייך ואורך ימך', על חיו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן. וברש"י מתחיל ד"ה "כי היא חייך ואורך ימך" על חיו לא חס, ללמוד תורה ולחיות". ולפי גירסת דפוס הגמ' שלפנינו מתחיל הדבור המתחיל של רש"י בלשון הפסוק "כי היא חייך".

אמנם ה"ז היה לו גירסא אחרת בפירוש רש"י, שלפיו המילים "כי היא חייך ואורך ימך" אין הם כותרת של דיבור המתחיל, אלא הם המשך של הדיבור הקודם, וכך הם המשך הדברים "שדומות לבהמה שאין להן לב להבין כי היא חייך ואורך ימך", והיינו שאין להם לב להבין בגודל מעלת חשיבות התורה ולומדיה שהיא חייך ואורך ימך. ואח"כ מתחיל דיבור המתחיל "על חיו לא חס" וכו'. ומכאן זה מסיק ה"ז שם מילתא להלכה למעשה, יעו"ש.

והיינו שרבינו הט"ז הבין שדעת עם הארץ הוא, שאכן גם הוא מסוגל להבין שמי שיושב והוגה בתורה יזכה לעולם הבא, אבל זה נשגב מבינתו ו"אין להן לב להבין כי היא חייך ואורך ימך", דבר זה שהתורה נותנת חיים ללומדיה גם בעולם הזה, את זה הוא אינו יכול להבין, וזהו הדרך להשמר שלא להיות נקרא עם הארץ, כי אין די בזה שידע שלאחר אריכות ימיו ושנותיו אח"כ יהיה טוב עבורו אבל כעת קשה לו וכל העבודת ה' כמשא כבד יכבד ממנו, אלא צריך לחיות עם הרגשה כזו שגם מה שעוברים תלאות וקשיים בדרך לימודו את התורה זהו התענוג הגדול ביותר שישנה, בבחינת אשריך בעוה"ז, וזהו מדת השמחה שהאדם צריך להגיע אליה, לחיות מתוך הרגשה שבקיום התורה והמצוות יש לו תועלת ורווח כבר עכשיו בעודו נמצא בזה העולם.

הרווח העצום של כל מצוה כאילו הרויח מיליונים

הרה"ק בעל אמרי אמת מגור זי"ע כותב במכתב (מכתבי מורה, מכתב ט"ח) וז"ל: ואני רגיל לפרש המשנה (אבות פ"ג מ"א) "הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה", לעשות חשבון בנפשו אם יתנו לך מיליון רובל ושאר מחמדים כדי שתניח ולא להניח תפילין, בטח אל תחפוץ, והנה תשער בנפשך כמה היה לך שמחה באם היה לך מיליון רובל, בזה שמחה ועוד יותר מזה תצטרך להתמלאות בשמחה בהנחת תפילין ושמירת שבת וכו' וכדומה לזה".

ובבותבו ש"אם יתנו לך מיליון רובל שלא להניח תפילין בטח אל תחפוץ", סמך על קדושת ישראל שבלב כל אחד מישראל בוער אש המצוה, ובוודאי ששום אחד לא יעשה 'מסחר' עם זה, ופשר הדבר והסברו הוא, כי הנשמה של איש יהודי מרגשת ונפשו יודעת מאד שלהניח תפילין שוה הרבה יותר ממיליון סך כסף, ואין שוה ואין כדאי להפסיד הנחת תפילין בשביל מיליון רובל.

ואי לכך, מדוע איפוא כשזוכים ומניחים תפילין אין מרגישים הרגשה זו שמרויחים בזה ערך של מיליונים, הרי הדעת נותנת שצורת קיום מצות הנחת תפילין היתה צריכה להיראות כמי שהרויח כעת סכום כסף רב ועצום, שאין לשער באיזה 'מצב רוח' נתון זה שהרויח הון רב כזה, ותחושת אושר כזו צריכה להציף את מי שזוכה להניח תפילין,

כי הרי "הוי מחשב הפסד מצוה", האדם מוכן להפסיד סך של מיליון רובל בשביל שיקיים מצוה ויניח תפילין פעם אחת, ומזה יקיש "כנגד שכרה", כמה רב טוב יש בשכר כשזוכה לקיים המצוה, שזה עולה להון רב וכמוצא שלל רב.

והאמרי אמת במכתבו שם הוא מוסיף ידיעה נוראה וכותב: "וכפי החביבות שאצל האדם, כך מתחבב בשמים". והיינו שלפי האמת, השכר שהאדם מקבל על מעשי המצוות שקיים בזה העולם, נמדד כפי איך העריך והחשיב אותם. וכפי שמבואר כבר בדברי הראשונים שזהו הענין של 'שמחה של מצוה', שכמה שהאדם מחשיב את המצוה, כך עולה ערך חשיבות המצוה ונכנס בו חיות.

עבודת חיים להתבונן באושר הנצחי

וזוהו העבודה המוטלת על כל אחד להתבונן בזה, כי יכולים להיות שקועים בטוב ולהיות עסוקים כל היום בעשיית דברים טובים מצוות ומעשים טובים, וללמוד תורה כל היום, ולישב בני עמודי דגירסא ב'כולל' שעות רבות, ולשמוע שיעורי תורה ולימוד בחברותא, ולילך ולדלג ממעשה טוב אחד למשנהו, אבל חסר העיקר, חסירה המחשבה הנכונה של אושר וגיל שהנה הוא זוכה להדבר הטוב ביותר שישנו בעולם, ולהודות לה' כי טוב "אשרינו שזכינו", וכמו שמצינו לרבותינו בגמרא (נרכות כח ע"ג) שעשו כן, ונפסק להלכה בשו"ע (או"ח סימן קי סעיף ט) שקבעו נוסח ההודאה "מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש" וכו'. כי כך צריך להיות, כשמסיים ללמוד וקם לאחר שזכה לעסוק בתורה, צריך להרגיש הרגשת רוממות והתעלות ולבו מלא ברגשי גיל ושמחה על הזכיה הגדולה שנפלה בחלקו שזכה ללמוד תורה שערכה לא יסולא בפז.

אחר הפעולות נמשכים הלבבות

עוד מאמר ידוע מהאור החיים הק' שכותב בפרשת השבוע על הפסוק (דברים יג יא) 'ונתן לך רחמים ורחמך': "כוונת מאמר זה כאן לפי שצוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה

שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת, לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנוולד בהם מכח המעשה. ואומרו "ורחמך", העיר בזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי כמו כן יתנהג ה' עמו, שאין ה' מרחם אלא לרחמן, ע"כ.

כתוב בדברי קדשו ענין חשוב, והוא היסוד הנודע ש"אחר הפעולות נמשכים הלבבות", כי המדות שבלב נתעוררים ונפעלים באמצעות המעשה ופעולות חיצוניות שהאדם עושה בין לטוב בין לרע, כי אדם שעושה הרבה מעשים טובים נולד בו שורש טוב, וכמו שביאר החינוך ענין זה באר היטב אצל מצות קרבן פסח (מנח"ט).

ובן כתב המסילת ישרים (פרק ז') בדבריו אודות מידת הזריזות ומתבטא "שהנרצה יותר בעבודת הבורא ית"ש הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה". אך מה יעשה האדם הזה אשר אין החמדה הזאת לוהטת בו כראוי, על זה מיעצו המסילת ישרים "עצה טובה היא לו שיזדרז ברצונו, כדי שימשך מזה שתיוולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונה מעוררת הפנימית, ובוודאי שיותר מסורה בידו היא החיצונה מהפנימית. אך אם ישתמש ממה שבידו, יקנה גם מה שאינו בידו בהמשך, כי תיוולד בו השמחה הפנימית והחפץ והחמדה מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו ברצון".

